

EXPUNERE DE MOTIVE

Deși marea majoritate nu aveau cetățenie, în timpul primului război mondial, evreii din România au luptat pe front cu patriotism, pentru România, ca și în campaniile anterioare. Au îngrijit bolnavi, au donat efecte pentru front, au strâns fonduri pentru Armata Română și Crucea Roșie și au suferit împreună cu toată populația condițiile ocupației germane și ale refugiului, lipsurile și epidemiile.

În lupta cu dușmanul, militarii evrei s-au avântat cu dăruire și patriotism, dovedind înalte calități morale și de luptă. Comunicatele oficiale, ordinele de zi ale unităților, marilor unități, armatelor și ale conducerii superioare a armatei, decretele de decorare, reliefează devotamentul, abnegația, destoinicia, bravura, curajul, îndârjirea demonstrate de ofițerii, subofițerii, gradații și soldații evrei pe câmpul de onoare.

În acest sens, opiniile unor comandanți din cadrul Armatei Române sunt cu adevărat grăitoare:

“Cine a văzut, ca mine, cum au luptat și au suferit soldații evrei alături de cei români în armata română, cum au fost răniți și uciși ca ceilalți, acela nu poate fi antisemit.” – General Nicolae Petala, comandant al Corpului IV Armată

“Stimăm și iubim pe cetățenii evrei întrucât au contribuit la mărirea Patriei și și-au făcut cu prisosință datoria, soldații evrei luptând în aprigele lupte cot la cot cu soldații români.” – General Ioan Rășcanu, ministru de război

Adeziunea evreilor la hotărârea României de a intra în război a fost totală. În manifestul lansat cu prilejul decretării mobilizării generale, Uniunea Evreilor Pământenii, după ce sublinia avântul în luptă al Armatei Române, arăta:

“Ca și în 1877 și în 1913, evreii pământenii, ținând seama întâi de toate de nevoile superioare ale Patriei (...), vor pune și de data aceasta energia lor de gândire și de muncă, cum și toată puterea lor de jertfă în folosul țării, pentru atingerea cât mai repede a singurei ținte pe care trebuie să o avem azi în vedere și care este: izbânda!”

Chemarea Comunității Israelite Spaniole din Capitală transmitea membrilor :

“Ne calcă deci datoria ca, în zilele întunecate, dar plină de slavă întăritoare ce vor urma, să dăruim țării, care ne obləduiește și adăpostește osemintele scumpilor noștri înaintași, liniștea și sângele nostru.”

Conform lui Wilhelm Filderman (președinte de facto al Uniunii Evreilor Pământenii în perioada Primului Război Mondial), în lucrarea sa “Adevărul asupra problemei evreiești în România în lumina textelor religioase și a statisticeii” (1925, pp. 216-217), dintr-un număr total de 230.000 de evrei din Vechiul Regat, au fost mobilizați 23.000 de evrei, au murit 882, au fost răniți 825, au căzut prizonieri 449 și au fost dați dispăruți în luptă (neidentificați) 3.043.

Medicii evrei au avut o contribuție foarte importantă atât pe front, cât și pe frontul de acasă, sugestiv fiind faptul că, din cele 825 de decorații acordate mobilizaților evrei, 220 au fost decernate unor medici și sanitari. Nu trebuie uitat nici efortul societăților de femei evreice pentru sprijinirea frontului prin strângerea de fonduri și confecționarea de rufărie, donate către societatea Familiei Luptătorilor, Crucii Roșii sau Ambulanțelor Regina Maria.

În numeroase orașe, s-au constituit comitete de ajutorare finanțate de comunitățile evreiești care au donat, fără deosebire de etnie, ajutoare pentru familiile combatanților; totodată au pus la dispoziție pentru armată spitalele și școlile evreiești, ajutând orfanii de război.

Se impune o mențiune specială și pentru prezența evreiască în rezistența românească în teritoriile ocupate de Puterile Centrale. Cazul clasic îl constituie Herman Kornhauser din Târgoviște care, în luna decembrie 1916, a înlesnit evadarea mai multor prizonieri români. Descoperit de autoritățile de ocupație, acesta a fost condamnat la moarte și executat. A fost decorat post mortem cu “Virtutea Militară” de război cl. II.

Peste 800 de soldați evrei au fost decorați, în cea mai strălucită probă de eroism, devotament și iubire pentru România. Câteva exemple sunt :

- Davidescu Lazăr, Locot., R. 2 Vîn., M. Of. 88/18. Steaua României cu spade în gr. de cavalier cu panglica Virtutea Militară “*pentru bravura cu care a condus unitatea în luptele dela Mărăști*”;
- Magder B. Magdeu, Locot. rez., R. 27 Inf., M. Of. 24/20, citat în comunicatul oficial No. 181/917, decorat cu Ord. Steaua României cu spade în gr. de cavalier cu panglica Virtutea Militară “*pentru bravura și*

devotamentul cu care și-a condus unitatea în luptele de pe Valea Uzului, din Muntenia, în retragerea din 1916 precum și în luptele dela Pralea în 1917. S-a distins în special în luptele dela Pralea când, fiind trimis în recunoaștere, a atacat un post avansat inamic”;

- Avram I., S.-Locot., R. 13 Art., M. Of. 298/18. Coroana României cu spade în gr. de cavaler *“pentru curajul arătat în timpul crâncenelor atacuri la Mărășești din iulie 1917”;*
- Colocah Filip, Serg., R. 75/76 Inf., M. Of. 296/16. Virtutea Militară de războiu cl. II *“pentru avântul și îngrijirea cu care și-a condus plutonul în timpul luptelor dela Albești-Câmpulung, rezistând atacurilor viguroase ale inamicului și salvând dela o capturare sigură prin contra-atacuri o baterie românească”;*
- Gheles St. Emil, Locot. de marină, Com. vaselor post. No. I, M. Of. 95/18. Coroana României cu spade în gr. de cavaler cu panglica Virtutea Militară *“pentru curajul deosebit cu care a lucrat baraje de torpile sub bombardamentul inamic în august, septembrie și octombrie 1916”;*
- Goldștein Marcu, Elev. Pluton., R. Bat. Vân. de Munte, M. Of. 174/17. Virtutea Militară de războiu cl. II *“pentru viteja cu care a condus în iulie și august 1917 o secție de mitraliere. A susținut înaintarea comp. 1-a și 4-a, a doborât personalul unei mitraliere germane, care a fost în urmă capturată. A menținut singur o porțiune de tranșee până la sosirea infanteriei”;*
- Haimovici I., Med., R. 36 Inf., M. Of. 219/17. Coroana României cu spade în gr. de cavaler *“pentru zelul și devotamentul cu care a îngrijit răniții căzuți la sud de Mărășești în 27 și 28 august 1917. A stat tot timpul fără sfială sub focul violent al artileriei inamice”;*
- Moscovici Moise, Medic comb., Div. XIII, M. Of. 201/16. Coroana României cu spade în gr. de cavaler *“pentru bravura cu care, sub bombardament, a îngrijit pe răniți, le-a asigurat evacuarea, rămânând între cei din urmă pe câmpul de luptă”;*
- Libert Emil, Maior, Bat. de pioneri al grup. Prahova, M. Of. 30/19. Coroana României cu spade în gr. de ofițer cu panglica de Virtutea Militară *“pentru destoinicia cu care a condus lucrările dela Posada, din Valea Doftanei și Valea Ocinei, precum și curajul cu care a executat distrugerea lucrărilor de artă de pe Valea Prahovei, în noaptea de 23-24 noiembrie 1916”;*
- Schwartz Henry Alexandru, Grupul 3 de aviație (escadrila No. 10), M. Of. 63/20. Virtutea Militară de Războiu cl. II *“pentru vitejia și avântul cu care*

s-a distins ca observator din avion, în timpul luptelor din 1917. A îndeplinit în total 49 de misiuni, executând îndrăznețe recunoașteri și fotografii ale pozițiilor inamice, precum și regulări de tragere ale artileriei noastre, aducând un real folos comandamentului și trupelor combatante, atât prin informațiunile obținute cât și prin dirijarea justă a tirului asupra obiectivelor dușmane”.

Construirea și inaugurarea unui monument comemorativ dedicat eroilor evrei care și-au dat viața pentru România în primul război mondial va avea o contribuție esențială la :

- punerea în valoare a faptelor eroice realizate pentru apărarea României;
- dezvoltarea identității naționale și a respectului față de Armata Română;
- combaterea xenofobiei și antisemitismului, a clișeelelor și percepțiilor eronate;
- promovarea sacrificiului eroilor evrei în războiul de reîntregire a României.

Având în vedere situația din perioada primului război mondial în care, deși nu primiseră cetățenie, evreii din țara noastră au luptat cu vitejie pentru România, construirea acestui monument va reprezenta un simbol al recunoștinței pentru cei care au adus jertfa supremă pentru România, pentru poporul român și va avea un rol determinant în corectarea unei nedreptăți istorice.

De menționat că este în vigoare o Lege similiară pentru eroii musulmani (Legea nr. 27/2010 privind construirea unui monument comemorativ dedicat eroilor musulmani care și-au dat viața pentru România în cele două războaie mondiale, publicată în Monitorul Oficial nr. 144 din 4 martie 2010).

Inițiatori

Silviu Vexler – deputat FCER

Dorel Gheorghe Căprar – deputat PSD

Mihai Viorel Fifor – senator PSD

